

Préverkenning PAGW IJssel- Vechtdelta

Bestaande opgaven, projecten
& ambities in beeld

Eindrapportage

December 2021

Defacto Stedenbouw

Préverkenning PAGW IJssel-Vechtdelta

Bestaande opgaven, projecten & ambities in beeld
Eindrapportage

December 2021

Defacto Stedenbouw

Deze bouwsteen van de PAGW préverkenning IJssel-Vechtdelta is tot stand gekomen in opdracht van Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

Het rapport betreft een opname van de opgaven, projecten en ambities van 2021. Nieuwe ontwikkelingen nadien zijn niet meer meegenomen.

Projectgroep

Anne Loes Nillesen en Laura Lijdsman (Defacto Stedenbouw), Marloes Bijlsma (Staatsbosbeheer), Toon Zwetsloot (RVO), Lilian Hermens, Annelies Blankena en Laura Hagen (Staatsbosbeheer), Corné de Leeuw en Luc Jans (RWS)

Tekst

Defacto Stedenbouw

Kaarten en illustraties

Defacto Stedenbouw

Beeldrecht

De auteur heeft gepoogd alle rechthebbenden van beeldmateriaal te achterhalen en te vermelden in de rapportage. Eventuele niet-genoemde rechthebbenden kunnen zich melden; zij zullen in een volgende druk worden vermeld.

Meer informatie

Mail naar: info@d.efac.to

Foto voorkant: Kampereiland / Zwarte Meer (Michaël van Buuren)

Inhoudsopgave

PAGW préverkenning IJssel-Vechtdelta 5

DEEL A Opgaven, projecten & ambities in beeld

Opgaven, projecten en ambities in beeld 11
1 – Opgaven, wensen en ambities in beeld voor natuur en ecologie 13
2 – Opgaven, projecten en ambities overige beleidsvelden 17
3 – Geraadpleegde bronnen 21

DEEL B Kansen en aandachtspunten in relatie tot de PAGW

4 – Belangrijkste ontwikkelingen 27

PAGW préverkenning IJssel-Vechtdelta

Deze studie is een van de bouwstenen van de préverkenning Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) IJssel-Vechtdelta, waarin wordt gekeken welke bestaande plannen, visies en relevante ontwikkelingen er binnen dit gebied zijn.

Context Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW)

De Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) is gericht op het in samenspraak met de regio uitvoeren van maatregelen die nodig zijn om invulling te geven aan de ambitie van de ministers van IenW en LNV: toekomstbestendige grote wateren die bijdragen aan een goede waterkwaliteit en een hoogwaardige natuur en die goed samengaan met een krachtige economie.

Daarbij staan drie benaderingen centraal: 1) waar mogelijk de natuurlijke dynamiek herstellen, 2) de grote wateren (weer) met elkaar en het achterland verbinden en 3) ontbrekende –en eerder verloren gegane– leefgebieden aanleggen voor planten en dieren. Een 15-tal projecten is momenteel in voorbereiding (1e en 2e tranche). De IJssel-Vechtdelta (IJVD) is een van de potentiële projecten voor de 3e tranche.

Préverkenning IJssel-Vechtdelta

Om de kansen voor dit project te verkennen is een préverkenning gestart. De IJssel-Vechtdelta is geen 'klassiek' PAGW-project om natuur en ecologische waterkwaliteit te verbeteren (zoals Markerwadden). Daarvoor is de impact op de regio te groot en zijn de belangen te divers. Alleen in coproductie met regionale overheden en belangenorganisaties kan dit project succesvol worden gerealiseerd. Doel van de PAGW is om zoveel mogelijk aan te sluiten op andere doelen. Het is een versterking van en aanvulling op het bestaande natuurbeleid. Met de PAGW IJssel-Vechtdelta wordt ook de realisatie van de uitbreidings- en verbeterdoelstellingen van Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland ondersteund. Dit betekent ook iets voor het werkproces: het is belangrijk is om eerst een integrale visie op het gebied te ontwikkelen (toekomstperspectief) en dan stapsgewijs te werken richting het streefbeeld.

Daarbij is het belangrijk zowel de opgave voor natuur en ecologie scherp in beeld te krijgen (wat moet er gebeuren en waar kan dat in dit gebied?), en zicht te krijgen op andere gebiedsprocessen (waar kan in de tijd op worden aangesloten?). Het uiteindelijke doel is om aan de hand van het toekomstperspectief met elkaar in gesprek te gaan en te komen tot een 'intentieverklaring' over samenwerking in de

IJssel-Vechtdelta. Op basis daarvan starten we nader onderzoek en een gebiedsproces en streven we naar een concept startbeslissing eind 2022.

Voor het ontwikkelen van een toekomstperspectief is gestart met drie belangrijke bouwstenen, deze studie richt zich op de tweede bouwsteen:

- 1 Hoe is de IJssel-Vechtdelta ontstaan en welke landschapsvormende processen zijn nog actief?
- 2 Welke bestaande plannen, visies en relevante ontwikkelingen voor de andere beleidsfacetten zijn er in dit gebied?
- 3 Welke instanties en personen zijn belangrijk voor het ontwikkelen van draagvlak en samenwerking?

Bestaande plannen, visies en relevante ontwikkelingen in beeld

Voor het PAGW-gebied IJssel-Vechtdelta zijn bestaande plannen, visies en relevante ontwikkelingen (tot 2050) voor ecologie en natuur evenals voor andere beleidsvelden in beeld gebracht. Daarbij is gebruik gemaakt van visie- en beleidsdocumenten en een reeks interviews met belangrijke stakeholdergroepen waaronder provincies, gemeenten, natuurorganisaties, Rijkswaterstaat en waterschappen.

Op basis van deze bestaande plannen en ontwikkelingen hebben we vervolgens inzichtelijk waar in relatie tot de autonome ontwikkelingen kansen en bedreigingen liggen voor het realiseren van de PAGW-opgaven.

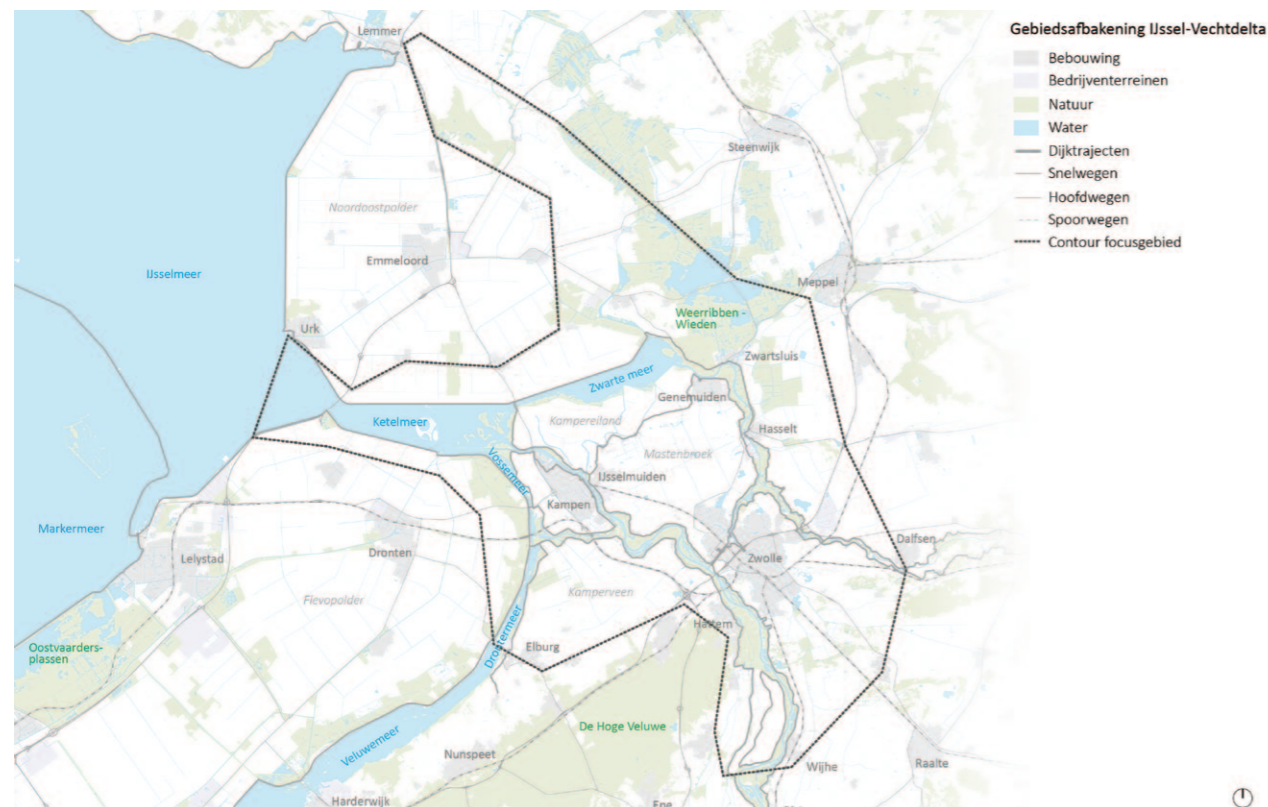
Leeswijzer

Deel A: Opgaven, projecten en ambities in beeld

In dit deel worden de bestaande plannen, visies en relevante ontwikkelingen (tot 2050) voor zowel ecologie en natuur als andere beleidsvelden in beeld gebracht en beschreven.

Deel B: Belangrijkste kansen en aandachtspunten in relatie tot de PAGW

In dit deel wordt in beeld gebracht welke opgaven elkaar potentieel versterken of belemmeren. De belangrijkste kansen en aandachtspunten in relatie tot de PAGW zijn verbeeld in een synthesekaart en beschreven in compacte factsheets.

Gebiedsafbakening PAGW IJssel-Vechtdelta zoals gehanteerd tijdens deze verkenning

DEEL A

Opgaven, projecten & ambities in beeld

Voor het PAGW-gebied IJssel-Vechtdelta hebben we de bestaande plannen, visies en relevante ontwikkelingen (tot 2050) in beeld gebracht. Dit betreft zowel de opgaven voor ecologie en natuur als opgaven voor andere beleidsvelden. Dit hebben we gedaan op basis van enkele visie- en beleidsdocumenten en een reeks gesprekken met verschillende stakeholdergroepen.

Opgaven, projecten en ambities in beeld

Op basis van een scan van bestaande visie- en beleidsdocumenten en een reeks interviews met stakeholders zijn de opgaven, projecten en ambities binnen de IJssel-Vechtdelta in beeld gebracht.

We hebben daarbij onderscheid gemaakt tussen de opgaven voor natuur en ecologie (hoofdstuk 1) en de overige beleidsvelden zoals de (transitie)opgaven voor landbouw, energietransitie, verstedelijking, waterveiligheid, recreatie, zoetwaterbeschikbaarheid, scheepvaart en economie (hoofdstuk 2).

Voor deze verkenning hebben interviews plaatsgevonden met verschillende stakeholdergroepen: Provincie Overijssel, Provincie Flevoland, Rijkswaterstaat, waterschappen, Gemeente Zwolle, Gemeente Kampen en natuurorganisaties. Het volledige overzicht van de geraadpleegde visies en plannen en de deelnemers aan de interviews is te vinden in hoofdstuk 3.

Op de twee inventarisatiekaarten zijn de opgaven zo volledig mogelijk in beeld gebracht. Daarmee zijn kaarten ontstaan met een hoge informatiedichtheid. In deel B van dit rapport is een overzichtskaart weergegeven waarbij de meest relevante opgaven meer overzichtelijk zijn verbeeld.

Voorbeeld tekening werksessie

1 – Opgaven, wensen en ambities in beeld voor natuur en ecologie

Naast de PAGW zijn er in het gebied nog veel andere opgaven en ambities voor de ontwikkeling en versterking van de ecologie en natuur, bijvoorbeeld vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW), Natura-2000, Natuurnetwerk Nederland en de provincies en gemeenten.

De IJssel-Vechtdelta ligt in het overgangsgedebied van hoog naar laag Nederland en van de rivieren naar de grote meren (en voormalige Zuiderzee). Hierdoor kent het gebied veel gradiënten en is het onderhevig aan invloeden van beide watersystemen. Veranderingen in wind, getij en rivierwaterafvoeren zijn meteen merkbaar in het vlakke Deltagebied. De IJssel-Vechtdelta wordt omringd door verschillende grootschalige natuurgebieden, zoals de laagveenmoerassen van de Wieden-Weerribben en de hogere zandgronden van de Veluwe.

Door de positie op het grensvlak van verschillende systemen heeft de natuurhotspot IJssel-Vechtdelta grote ecologische waarde en potentie en zijn er grote ambities voor natuurontwikkeling. Om de flora en fauna te beschermen en ontwikkelen wordt er vanuit Natura 2000, NNN en KRW tot 2027 ingezet op de ontwikkeling van grote oppervlakten zacht- en hardhoutoobossen, plas-drasgebieden, droge graslanden, kievetsbloemhoiland, natuurvriendelijke oevers en rietontwikkeling. Daarnaast is het verbinden van de uiterwaarden met het grotere nationale natuurnetwerk, door bijvoorbeeld het verzachten van de grens tussen binnen- en buitendijks, een belangrijke ambitie. Deze Natura 2000-, NNN- en KRW-maatregelen zullen deels al invulling geven aan de gewenste uitbreiding van natuurareaal die vanuit de PAGW tot 2050 wordt beoogd. Tegelijkertijd dragen de maatregelen vanuit de PAGW (die het ecologisch functioneren van de grote wateren op systeemniveau ten goede komen) ook weer bij aan de realisatie van de vastgestelde (juridische) doelen van de Natura 2000 en de KRW. De PAGW heeft als ambitie om in de hotspot IJssel- Vechtdelta 8.300 ha nieuwe buitendijkse natuur toe te voegen voor 2050. In totaal is het in 2050 gewenste areaal natuur in dit gebied 15.400 ha. Opvallend is daarbij dat het bestaande buitendijkse gebied slechts een totaaloppervlak van ca. 10.500 ha heeft. Dit betekent dat een groot deel van dit oppervlak naar natuur zal moeten worden getransformeerd om de ambities te kunnen realiseren. Natuurontwikkeling is echter niet de enige gebruiksfunctie van het buitendijks gebied, wat betekent dat het essentieel is om kansen te verkennen om natuur met andere gebruiksfuncties te combineren. Ook wordt er vanuit de PAGW gekeken naar binnendijkse gebieden die mogelijk (deels) kunnen worden getransformeerd tot buitendijks gebied of waar de grenzen tussen binnen- en buitendijks verzacht kunnen worden. Kansrijke gebieden hiervoor zijn bijvoorbeeld het Kampereiland (ca. 3750 ha) en de bossen bij Dronten (ca. 1750 ha). Op de volgende pagina's vindt u de kaart waarop enkele van de belangrijke natuuropgaven, projecten en ambities zijn ingetekend.

Opgaven natuur en ecologie

- Exact Globaal
- Open icoon: zachte opgave
- Gesloten icoon: harde opgave

Natura2000 en KRW maatregelen (< 2027)

- Ruim baan voor vis
- Schoon water
- Herstel leefgebied

KRW

- Uiterwaardverlaging
- Nevengeul
- Aantakken / graven strang
- Natuurvriendelijke oever of vooroever

Ecologische waterkwaliteit

- Biologische en ecologische kwaliteit oppervlaktewater (ontoereikend: macrofauna en vis, goed: overige waterflora)
- Matige kwaliteit
- Ontoereikende kwaliteit
- Slechte kwaliteit

Natura2000 (oa GNN en NNN/EHS)

- Vogel- en habitatrictlijn
- Vogelrichtlijn
- Habitatrictlijn

Ontwikkelopgave

- Ontwikkelen boskernen
- Ontwikkelen droge graslanden
- Ontwikkelen Kievitsbloem
- Ontwikkelen plas-dras

Beheerplannen

- Opgave peilbeheer irt instandhoudingsdoelstellingen
- Uitbreiding oppervlakte vossenlaartrassgraslanden / glanshaver
- Uitbreiding en herstel meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (GNN)
- Kansen voor meekoppelen met NURG / RvdR projecten
- Kansen voor ontwikkeling ruigte en zomen type droge bosranden
- Verbeteren waterhuishouding incl. stoppen bemesting tbv stroomdalgraslanden, glanshaver en grote vossenlaartrass
- Ontwikkeling rietmoeras, rust, ruimte en voedsel voor broedvogels
- Stikstofopgave
- Ontsteden rivieroever
- Aanleg nevengeul
- Kritische stikstofdepositie in natuurgebieden

Beheergebiedambities Gelderland

- Landbouwgrond naar natuur
- Inrichting nieuwe natuur

Beheergebiedambities Overijssel

- Uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000
- Inrichting nieuwe natuur

Algemeen

- Natura 2000 en NNN
- Stuw- / sluizencomplex (schutverlies)
- Aan- en/of afvoer naar regionale wateren

PAGW ontwikkelopgave 2050

- Hotspot
- IJssel corridor met stapstenen
- Verbindingen tussen riviersysteem en omgeving
- Verbindingen tussen riviersysteem en andere grote wateren (oa internationaal)
- PAGW maatregelen 1e en 2e tranche

Gewenste toename ecotopen tot 2050

- Riet/moerasruigte (+ aantal ha)
- Geulen/strangen (+ aantal ha)
- Nat grasland (+ aantal ha)
- Kale oever (+ aantal ha)
- Ondiep/matig diep rivierbegeleid (+ aantal ha)
- Droog grasland (+ aantal ha)
- Hardhoutoobos/struweel (+ aantal ha)

NAGW ambitie 2050

- Ontwikkelen ondieptes
- Aanpak slibproblematiek
- Fluctuatie peilbeheer
- Zoet-zoutverbinding IJsselmeer en Markermeer

Agenda IJsselmeergebied 2050

- Opgave vogelpopulatie
- Ontwikkeling waternatuur

Ruimte voor de Vecht 2050

- Ontwikkeling (neven)geul
- Natuurlijke oevers en realisatie natuur
- Vistrappen
- Verkenning en uitvoering ecopassage A28

Overige opgaven / kansen

- Bosstrategie
- Overige natuuropgaven
- Ambitie ontwikkeling Nationale Parken (Nieuwe Stijl)
- Opgave duurzame visserij
- Ontwikkeling (toegankelijke) stadsnatuur
- Benutten kwelgebieden voor (natte) natuurontwikkeling, des te donkerder des te meer mm kwel per dag
- Verdroging natuurgebieden
- Kansen natuurontwikkeling Kampereiland: afstemming met landbouwsector.
- Kans herstellen ecologische connectie beken
- Kansen voor overstroombare keringen Vecht
- Ecologische verbindingen (oa binnen buitendijks)

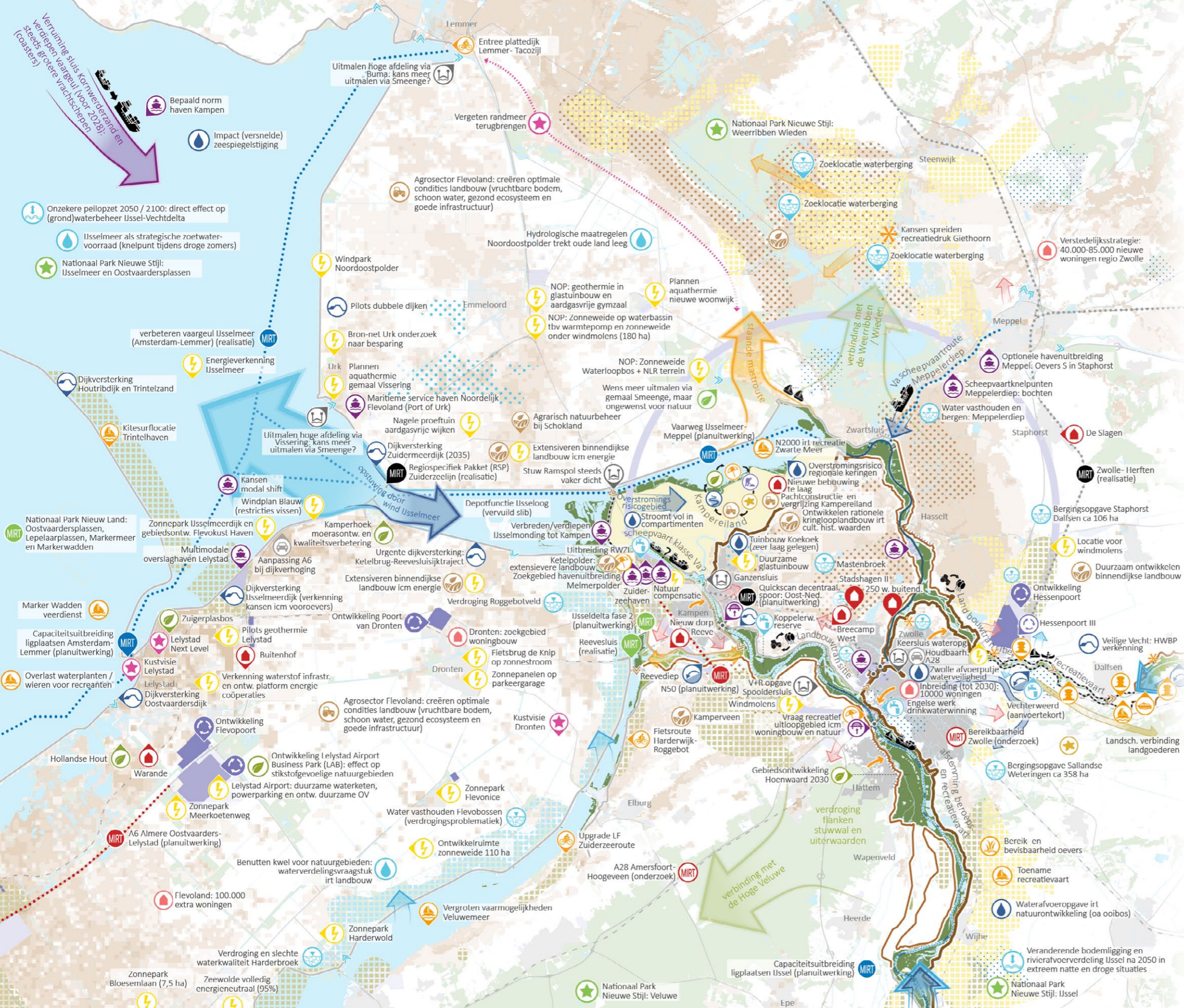

2 – Opgaven, projecten en ambities overige beleidsvelden

Naast de ambities op het gebied van ecologie en natuur landen er binnen de IJssel-Vechtdelta vele grote opgaven, ambities en transitie. Zo is er een grote verstedelijkingsopgave, spelen de energie- en landbouwtransitie een belangrijke rol en zijn er ambities voor de uitbreiding van de haven.

Op de kaart op de volgende pagina's zijn enkele van deze belangrijk opgaven, projecten en ambities ingetekend voor verschillende beleidsvelden, waaronder de onderstaande.

- De **verstedelijkingsopgave** binnen de IJssel-Vechtdelta is groot. Er zullen tot 2040 40.000 tot 85.000 nieuwe woningen worden gebouwd. Inzetten op integrale en klimaatbestendige oplossingen is hierbij van groot belang.
- Op het gebied van **scheepvaart en economie** is de uitbreiding van de havens van Kampen, Zwolle en Meppel en het verdiepen van (een deel van) de vaarwegen een belangrijke ambitie. Er wordt ingezet op klimaatbestendige inrichting en de ontwikkeling van een duurzame en circulaire hub voor de regio.
- Vanuit **waterveiligheid** kent de regio een dreiging vanuit zowel het hoofdwatersysteem (IJsselmeer en rivieren) als het regionale systeem (o.a. Sallandse Weteringen) waardoor de dijkversterkingsopgave rondom Zwolle groot is. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de invloed die oobosontwikkeling kan hebben op de afvoercapaciteit van de rivier bij hoog water (kans op opstuwing).
- Mede door klimaatverandering komt de **zoetwaterbeschikbaarheid** in de IJssel-Vechtdelta steeds verder onder druk te staan: de verdroging van landbouw en natuur is een belangrijke opgave. Het versterken van de sponswerking van het landschap en het koppelen van het regionale- en hoofdwatersysteem biedt kansen voor de aanpak van de bodemdalings-, stikstof- en verdrogingsopgave.
- De huidige intensieve **landbouw** in de regio brengt uitdagingen met zich mee, zoals de stikstof-, (veenweide)bodemdalings- en wateropgave. De landbouwtransitie, waarbij toegewerkt wordt naar een extensievere en meer natuurinclusieve vorm van landbouw is een belangrijke ambitie en opgave voor dit gebied.
- De uiterwaarden als belangrijk **recreatief** uitloopgebied voor de alsmaar groeiende steden en het toenemen van de waterrecreatie op de rivieren en meren wordt als belangrijke opgave gezien die in de toekomst zal toenemen.
- De nationale opgave voor **energietransitie** slaat ook neer in deze regio, waar vooral wordt ingezet op verduurzaming van de energieopwekking door middel van wind- en zonne-energie.
- De IJssel-Vechtdelta kent vele **cultuurhistorische en landschappelijke waarden** en karakteristieken, zoals het terpenlandschap op Kampereiland, de rationele polderstructuur in polder Mastenbroek en de landgoederenzone langs de Vecht. Bij alle ontwikkelingen dient rekening te worden gehouden met het behouden en waar mogelijk versterken van deze waarden.

Overige opgaven, wensen en ambities

- Exact Globaal
- Open icoon: zachte opgave, wens of ambitie
- Gesloten icoon: harde opgave

Verstedelijking

- Stedelijke kern met verwachte grote groei aantal huishoudens
- Bestaande bebouwing
- Zoekgebieden stedelijke uitbreidingen
- Woningbouwplannen: afwegen klimaatrobustheid locaties
- Verstedelijkingsstrategie regio Zwolle: 40.000- 85.000 nieuwe woningen

Scheepvaart en economie

- Traject onvoldoende vaardiepte
- Traject onvoldoende vaarbreedte
- Vervangingsopgave kunstwerk
- Onvoldoende vaargulbreedte / diepte / doorvaarthoogte
- Hydraulisch knelpunt
- Kruisende kabels en leidingen
- Te lage doorvaarthoogte brug
- Ontwikkeling haven / scheepvaart
- Opgave ligplaatstekort
- Opgave kunstwerk
- Opgave reliëfvolgende delfstoffenwinning
- Ontwikkeling bedrijventerreinen
- Regiodeal Zwolle, Kampen, Zwolle: logistieke klimaatadaptieve hub
- Bestaande bedrijven / industrie

Plannen bedrijventerreinen (2019)

- Onherroepelijk
- Ontwerp
- Vastgesteld
- Plan in structuurvisie

Waterveiligheid

- Dijkversterkingsopgave (geprogr. en voorlopige inschatting)**
 - Voor 2028 | 2028-2035 | 2035-2050
 - Mogelijk buitenwaarts versterken
 - Complexe dijkversterking t.p.v. bijzondere dijktrajecten
- Dijkversterkingsopgave of verkenning
- Overige opgaven waterveiligheid**
 - Opgave overstromingsrisico
 - (Kansen voor) rivierverruiming
 - Ontwikkeling (neven)geul
 - Stroomrichting hoogwatersituaties
 - Robuuste blauwe structuur weteringen versterken
 - (Verkenning) overstroombare keringen

Energie

- Opgave energietransitie / duurzame energie
- Zoekgebied zonne-energie
- Zoekgebied windenergie

Cultuurhistorie en landschap

- Behouden en versterken cultuurhist. waarden en landsch. karakteristieken

Infrastructuur

- Opgave infrastructuur
- MIRT opgaven 2021**
 - Hoofdwegen
 - Spoorwegen en openbaar vervoer
 - Vaarwegen
 - Water

Rivierbodembedrag

- Matige bodemerosie
- Stabiele bodem of aanzanding

Zoetwaterbeschikbaarheid

- Stuw- / sluizencomplex (schutverlies)
- Aan- en/of afvoer naar regionale wateren
- Opgave waterbeschikbaarheid
- Opgave waterkwaliteit en/of -kwantiteit drinkwatervoorziening
- Opgave aanvoer zoetwater
- Opgave mogelijke peilverandering 2050
- Sponswerking: vasthouden en bergen regionale systemen
- Grondwaterbeschermingsgebieden

Landbouw

- Landbouw als economische drager
- Opgave landbouwtransitie

Recreatie

- Opgave recreatiegebied
- Opgave waterrecreatie (Agenda IJsselmeergebied 2050)
- Opgave bereikbaarheid oevers
- Opgave fietsroutes (Agenda IJsselmeergebied 2050)
- Ontwikkeling pontje
- Ambitie ontwikkeling Nationale Parken (oa Nieuwe Stijl)
- (Mogelijke) recreatieve verbindingen
- Recreatieve hoogtepunten
- Recreatieve druk op natuur en uiterwaarden vanuit steden (vooral wandelaars en vissers)

Ecologie

- Natura 2000 en NNN binnendijks
- Natura 2000 en NNN buitendijks
- Ecologische verbindingen
- Integrale natuuropgave

Integrale opgaven, wensen, ambities

- Kampereiland in samenhang en integraal inrichten voor alle gebruiksfuncties
- Bodemdaling 2020-2050 (donkerder is sterker). Kansen verkennen andere landbouwvormen / natuurrijksver
- Urgentie bodemdaling: verdroging, freq. inundatie en optreden schade infra en bebouwing. Kansen voor vernatten.
- Wateropgave
- Verdrogingsproblematiek natuur: kansen klimaatbestendigheid / robuustheid
- Vergeten randmeer Noordoostpolder
- Integrale visies

Balgstuw Ramspol (foto: RWS beeldbank)

3 – Geraadpleegde bronnen

Voor de IJssel-Vechtdelta zijn veel visie- en beleidsdocumenten beschikbaar die de basis vormen voor het in kaart brengen van belangrijke opgaven, projecten en ambities op het gebied van natuur en ecologie en de overige beleidsvelden. Tijdens een zevental interviews zijn de kaarten verder aangevuld en is besproken waar mogelijk kansen of juist aandachtspunten liggen in relatie tot de PAGW. Hieronder een overzicht van de bronnen en gesprekken die de basis vormen voor de inventarisatiekaarten uit hoofdstuk 1 en 2.

Geraadpleegde bronnen

Documenten

- Achtergronddocument Preverkenning ecologische kwaliteit IJsselmeergebied (Ministerie IenW / RWS, Ministerie LNV / RVO, 2017)
- Agenda IJsselmeergebied 2050 (Ministerie IenW, 2018)
- Beeld op de Rivieren - Ontwikkelperspectief voor de Maas en Rijnakken (WSP, Defacto Stedenbouw, Wageningen University and Research, 2021)
- Beheerplan Natura2000 Rijnakken (Provincie Gelderland, 2018)
- Beleidsvisie de Stadserven 2018-2028 (Kampereiland NV, Kampen, 2018)
- Bestuursovereenkomst Verruiming Sluiscomplex Kornwerderzand (Staatscourant, 2020)
- Bidbook Verbreding Sluis Kornwerderzand (Provincie Fryslân en Gemeente Súdwest-Fryslân, 2018)
- Ecologische systeemopgave PAGW-rivieren (RVO, Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer, 2021)
- Energieverkenning IJsselmeergebied (H+N+S Landschapsarchitecten, Palmhout Urban Landscapes, Over Morgen, 2019)
- Gebiedsgerichte aanpak stikstof (Interprovinciaal overleg, 2021)
- Initiatieven IJsselmeerbreed (Agenda IJsselmeergebied 2050)
- Kampen Structuurvisie 2030 (Gemeente Kampen, 2009)
- Klimaatakkoord Veenweidegebieden
- Klimaatbestendige groeiregio Zwolle (Regio Zwolle, Gemeente Zwolle, Provincie Overijssel, 2018)
- Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden (Ministerie LNV, 2018)
- Lange Termijn Perspectieven IJssel-Vechtdelta (H+N+S Landschapsarchitecten i.s.m. BUITEN, Atelier 2T, De Beuk Organisatieadvies, 2013)
- Leven met water, strategie waterveiligheid en klimaatbestendigheid in de IJssel-Vechtdelta (INFRAM i.s.m. Urhahn en Hydrologic, 2015)
- Masterplan Ruimte voor de Vecht (Ruimte voor de Vecht, 2020)

- MIRT Overzicht 2021 (Ministerie IenW, BZK en EZK)
- Nationale Omgevingsvisie hoofddocument - Duurzaam perspectief voor onze leefomgeving (Ministerie BZK, 2020)
- Nationale Omgevingsvisie toelichting (Ministerie BZK, 2020)
- Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023: Ketelmeer & Vossemeer (Ministerie van IenM, 2017)
- Natura 2000 Beheerplan IJsselmeergebied 2017-2023: Zwarte Meer (Ministerie van IenM, 2017)
- Natura 2000 beheerplan Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (Provincie Overijssel, 2017)
- Natuurambitie Grote Wateren 2050 en verder (Ministerie EZK, 2014)
- Oevers S: vraag en ontwikkelingsperspectief (Bureau BUITEN, 2018)
- Omgevingsagenda Oost-Nederland (Rijk, Provincies Gelderland en Overijssel, Waterschappen Oost Nederland, 2020)
- Omgevingsvisie Mijn Zwolle van morgen 2030 (Gemeente Zwolle, 2021)
- Ontwerp Nationaal Water Programma 2022-2027 (Ministerie IenW, LNV en BZK, 2021)
- Ontwikkelingsperspectief Grote Wateren (Ministerie IenW en Ministerie LNV, 2018)
- Projectplan Regio Deal Zwolle (Regio Zwolle, 2020)
- Quick Scan Regio Zwolle - Toekomstscenario's voor het watersysteem van de groeiregio (HKV i.o.v. Waterschap Drents Overijsselse Delta, 2021)
- Realisatieplan Visie LNV, Op weg met nieuw perspectief (Ministerie LNV, 2019)
- Regio Deal Regio Zwolle (Regio Zwolle, 2020)
- Regio Zwolle laat Nederland klimaatbestendig groeien (Regio Zwolle)
- Ruimtelijk Perspectief Waterbewust Bouwen & Boeren op de Kampereilanden (van Paridon x de Groot landschapsarchitecten, Amsterdam, 2018)
- Samenvatting opbrengst gebiedsateliers Koers landelijk gebied Overijssel (Provincie Overijssel, Witteveen+Bos, Land-ID, 2021)
- Uitgangspunten voor Gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel (Provincie Overijssel, 2021)
- Uitvoeringsagenda Nationale Omgevingsvisie 2021-2024 (Ministerie BZK, 2020)
- Uitvoeringsprogramma Ruimte voor de Vecht (Ruimte voor de Vecht)
- Verkenning Bodemdaling veenweidegebied Overijssel (Provincie Overijssel, Waterschap Drents Overijsselse Delta, 2020)
- Verkenning havenuitbreiding Kampen (2018)
- Waterbeheerplan 2016-2021 (Waterschap Drents Overijsselse Delta)
- Waterbeheerplan 2016-2021 (Waterschap Zuiderzeeland)
- Welkom in de Demo Delta van regio Zwolle (Provincie Overijssel, Waterschap Drents Overijsselse Delta, de gemeenten IJssel-Vechtdelta, Climate Campus, 2018)
- WERK in uitvoering, waardevol, energiek en rendabel Kampereiland (Projectgroep WERK, 2020)

Viewers

- Initiatievenkaart Agenda IJsselmeergebied 2050
- IRM opgavenviewer Rijntakken (HKV en RoyalHaskoningDHV i.o.v. Rijkswaterstaat WV, 2019)
- KRW viewer RWS Oost- en Zuid Nederland
- Maatregelen N2000 en KRW RWS MN
- Omgevingsvisie Flevoland - FlevolandStraks (Provincie Flevoland)

- Omgevingsvisie Gaaf Gelderland (Provincie Gelderland)
- Ontwerp Actualisatie Omgevingsvisie Overijssel 2021 (Provincie Overijssel)

Interviews

- Gemeente Kampen
 - Fred Pals
 - Nanne Bouma
 - Stan Vergeer
- Gemeente Zwolle
 - Andreas van Rooijen
- Natuurorganisaties
 - Bart de Haan (Natuurmonumenten)
 - Elke Kunen (Staatsbosbeheer)
 - Jan Henk Schutte (Landschap Overijssel)
- Provincie Flevoland
 - Marloes Kolen
 - Saskia Vleeming
- Provincie Overijssel
 - Dianne Hoogendoorn
 - Hero Klinker
 - Jacqueline Reinders
 - René Tank
- Rijkswaterstaat
 - Luc Jans (Oost Nederland)
 - Tijmen Blom (Midden Nederland)
- Waterschappen
 - Joan Meijerink (Waterschap Zuiderzeeland)
 - Maaïke Buysse (Waterschap Zuiderzeeland)
 - Martijn van den Berg (Waterschap Zuiderzeeland)
 - Rolf van Toorn (Waterschap Drents Overijsselse Delta)

DEEL B

Kansen en aandachtspunten in relatie tot de PAGW

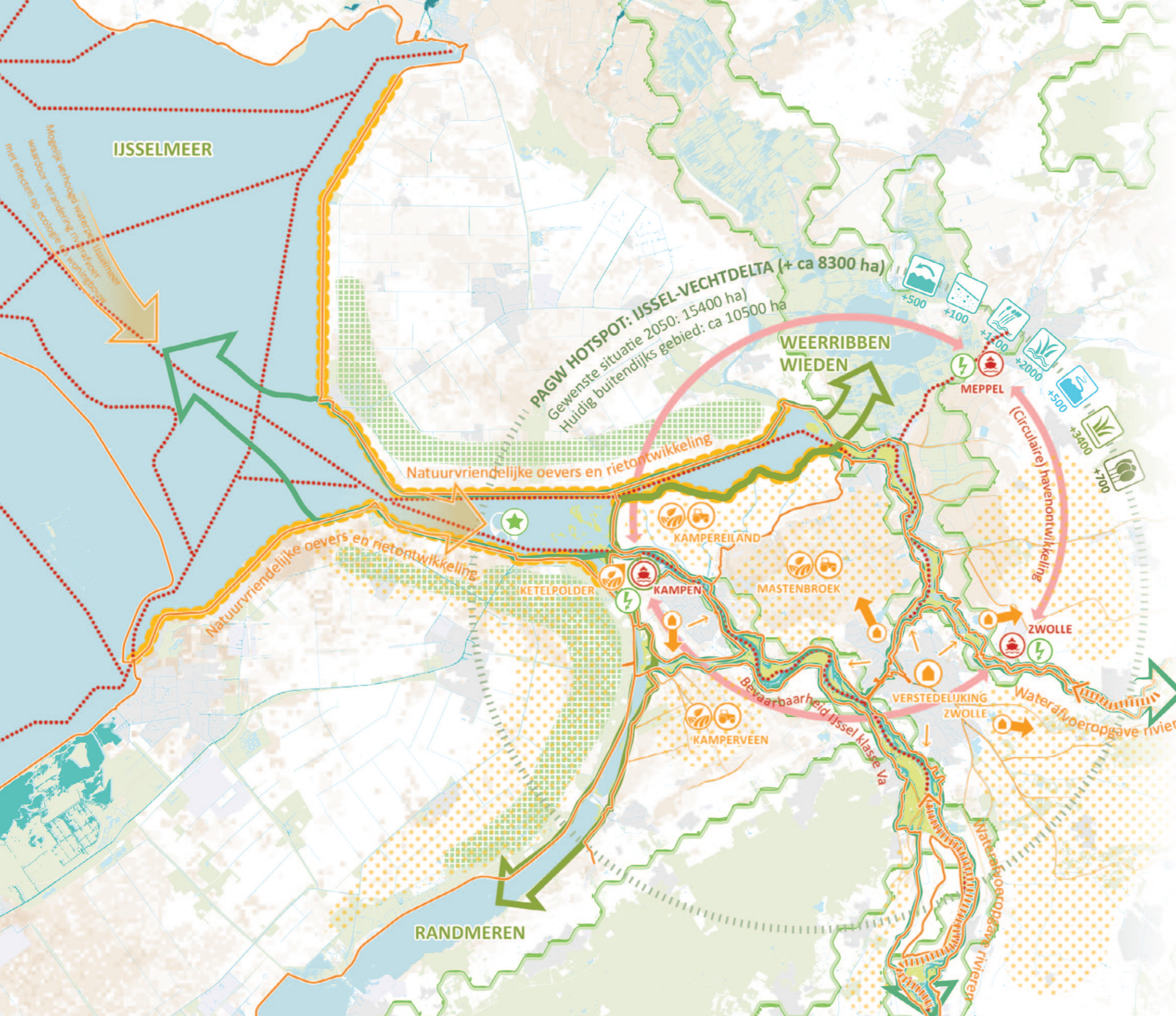
In dit deel zijn de kansen en aandachtspunten vanuit de verschillende opgaven in het gebied in relatie tot de PAGW benoemd, weergegeven in een overzichtskaart en beknopt beschreven in factsheets.

4 – Belangrijkste ontwikkelingen

De inventarisatiekaarten laten goed zien dat er in de IJssel-Vechtdelta veel speelt, zowel op het gebied van natuur en ecologie als in de overige beleidsvelden. Er zijn veel koppelkansen waar de PAGW op projecten en ambities kan aansluiten, evenals opgaven en ambities die voor de natuur en ecologie een aandachtspunt zijn en om goede afstemming vragen.

Op basis van de twee inventarisatiekaarten zijn tijdens een synthesesessie belangrijke kansen en aandachtspunten geïdentificeerd voor de PAGW. De belangrijkste projecten, opgaven en ambities die relevant zijn voor de PAGW zijn op de volgende pagina's opgenomen in een synthesekaart en een serie beknopte factsheets. Het betreft de volgende ontwikkelingen:

- Natte verbinding tussen rivieren - IJsselmeer en Weerribben Wieden - Randmeren
- Ontwikkelopgave Natura-2000 en Natuurnetwerk Nederland
- Waterveiligheidsopgave
- Koppelen regionaal- en hoofdwatersysteem
- Landbouwtransitie
- Woningbouwopgave regio Zwolle
- Havenontwikkeling Kampen / Zwolle / Meppel
- Depotfunctie IJsseloog
- Recreatiedruk uiterwaarden
- Natuurvriendelijke oevers en rietontwikkeling
- Mogelijk versnelde zeespiegelstijging
- Rivierwaterafvoer i.r.t. ooibosontwikkeling
- Energietransitie

Kansen, afstemming en aandachtspunten in relatie tot de PAGW opgave

Kansen

- Natte verbinding tussen rivieren - IJsselmeer en Weerrribben Wieden - Randmeren
 - Natte as tussen Weerrribben Wieden en randmeren
 - IJssel-Vechtdelta als overgangsgebied tussen rivieren en IJsselmeer

- Ontwikkelopgave Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland
 - Natuurontwikkelopgave Natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland

- Depotfunctie IJsselooog
 - Bij verliezen functie als depot kansen voor natuurontwikkeling

- Energietransitie
 - Wind- en zonneparkontwikkeling bij havens / bedrijvigheid
 - Kansen voor achteroevers Noordoostpolder met natuurontwikkeling en energieopwekking

Afstemming nodig

- Natuurvriendelijke oevers en rietontwikkeling
 - Natuurvriendelijke oevers en rietontwikkeling langs Zwarte Meer, Ketelmeer randmeren en langs Flevopolders

- Waterveiligheidsopgave
 - Dijkversterkingsopgave HWBP: verzachten overgang binnen- en buitendijks en kansen voor systeemmaatregelen

- Koppelen regionaal- en hoofdwatersysteem
 - Sponswerking: vasthouden water in binnendijkse gebieden in combinatie met natuurontwikkeling en aanpak bodemdaling
 - Bodemdaling biedt kansen verkennen vasthouden water i.c.m. natuurontwikkeling en andere landbouwwormen / natuurinclusieve, vooral in zones achter dijk

- Stikstofgevoelige natuur: aanpak stikstofopgave biedt kansen voor inzetten landbouwtransitie naar natuurinclusievere vormen. Perspectief bieden voor maatschappelijke en economische ontwikkelingen die stikstofdepositie veroorzaken.
- Matige / ontoereikende waterkwaliteit vraagt om afstemming bij inlaten water vanuit meren en rivieren en vanuit landbouwgebied naar omliggende schone wateren

Landbouwtransitie

- Huidige landbouw met intensieve agrariërs: verdienperspectieven in beeld houden irt uitdagingen omtrent stikstofopgave, veenweideopgave, bodemdaling, wateroverlast.
- Landbouwtransitie (extensiveren van de landbouw): mate van natuurinclusieve landbouw of landbouwinclusieve natuur vraagt afstemming.

- Woningbouwopgave regio Zwolle
 - Verstedelijking / woningbouwopgave regio Zwolle (40.000-85.000 nieuwe woningen) met grote druk op landelijk gebied

- Recreatiedruk uiterwaarden
 - Opgave recreatiedruk in uiterwaarden: vraag naar zonering en omgang met drukte

- Rivierwaterafvoer i.r.t. ooibosontwikkeling
 - Locatiekeuze ooibos belangrijk om opstuwung rivierwater en verhoging van de waterstanden te voorkomen.

- Mogelijk verhoogd IJsselmeerpeil
 - Hoger IJsselmeerpeil heeft impact op rivierafvoer met effecten op ecologie en woningbouw

Aandachtspunt

- Havenontwikkeling en aanpassing vaarwegen
 - Impact havenontwikkeling Kampen, Zwolle en Meppel (circulaire doelstellingen) en bijbehorende infrastructuur op watersysteem en ecologie.
 - (Toekomstige) verdieping / verbreding vaarwegen.
 - Havenontwikkeling Kampen: inzetten op nieuwe economie / circulariteit, natuurcompensatie nodig.

	Bebouwing		Natuur
	Bedrijventerreinen		Water

1 Natte verbinding tussen rivieren - IJsselmeer en Weerribben Wieden - Randmeren

Brondocumenten

- Ecologische systeemopgave PAGW-rivieren
- Beeld op de Rivieren

De hotspot IJssel-Vechtdelta heeft grote ecologische waarde door de positie op het grensvlak van de rivieren (rivierdynamiek) en het IJsselmeer (winddynamiek). Deze natte verbinding is cruciaal voor de vismigratie en ontwikkeling van ecotopen zoals moerassen, natte- en droge graslanden, geulen, oobossen, etc. Daarnaast heeft de delta hydrologische relaties met binnendijkse laagveenmoerassen en zandgronden (o.a. Weerribben / Hoge Veluwe), de randmeren en de regionale binnendijkse wateren. Het verzachten van oevers en de overgang tussen land / water en binnen- / buitendijks is een veelgenoemde kans, vooral bij het Kampereiland (en het Zwarte Meer) en de Flevobossen. Door de karakteristieken van deze twee systemen te benutten, versterken en in samenhang te ontwikkelen kan een natte ecologische schakel ontwikkeld worden met waarde voor het grotere systeem.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Kampereiland (ca. 3750 ha) en Flevobossen (ca. 1750 ha) zijn de meest kansrijke gebieden voor het verzachten van de grens tussen binnen-buitendijks en voor het transformeren van buitendijks gebied om PAGW-doelstellingen tot 2050 te behalen.
- Aanhaken op regionale ambities (provincies, gemeentes, waterschappen, natuurorganisaties, RWS): veel synergie met PAGW
- Beeld op de Rivieren (IRM) benoemt IJssel-Vechtdelta als natte, robuuste ecologische schakel en kans voor ontwikkeling van een 'binnen delta': veel synergie met PAGW-doelstellingen.
- Delta als aantrekkelijk woon/werk- en recreatielandschap vraagt om afstemming met natuurontwikkeling

FIG. B.4.1 Kampereiland (foto: Michaël van Buuren)

2 Ontwikkelopgave Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland

Brondocumenten

- Natuurbeheerplannen

Omdat de biodiversiteit al jaren onder druk staat is het Europees netwerk van beschermde natuurgebieden (Natura 2000) ontwikkeld. Natura 2000 beschermt flora en fauna om biodiversiteit te behouden en versterken. Ook het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormt een belangrijk onderdeel van het natuurbeleid en focust (tot 2027) op de ontwikkeling van een samenhangend netwerk. Vanwege het voorkomen van vele zeldzame diersoorten in de uiterwaarden van de IJssel-Vechtdelta is de N2000 en NNN-opgave in dit gebied groot. Belangrijke natuurtypen die beschermd en ontwikkeld zullen worden zijn o.a. boskernen (oobossen), droge graslanden, kievitsbloemhoiland en plas-drasgebieden. Vanuit NNN is de verbinding tussen deze gebieden en met het grotere nationale natuurnetwerk (o.a. Weerribben, Veluwe, (rand)meren) van belang.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Realisatie van Natura 2000 en NNN-doelen geeft tot 2027 (deels) invulling aan tot 2050 beoogde PAGW-doelen.
- PAGW-systeemmaatregelen dragen bij aan realisatie van vastgestelde (juridische) doelen van Natura-2000 en KRW.
- In de uiterwaarden zijn grote oppervlakten landbouwgrond in het N2000 beheerplan aangewezen als 'om te vormen'. De PAGW biedt goede kansen om hier een bijdrage aan te leveren.
- Binnendijkse natuurontwikkeling (N2000/NNN) kan ecologisch-hydrologisch een belangrijke relatie hebben met het riviersysteem
- Afstemming met intensief gebruik van uiterwaarden (door bijv. landbouw, woningbouw, recreatie) is nodig om natuurdoelen te behalen en verstoring van natuur te voorkomen.

FIG. B.4.2 Natuurbeheerplan uiterwaarden Zwarte Water en Vecht (foto: Provincie Overijssel)

3 Natuurvriendelijke oevers en rietontwikkeling (oa KRW)

Brondocumenten

- Natuurbeheerplannen

De ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers en riet is een belangrijke bouwsteen in de PAGW-doelstellingen voor klimaatbestendige en robuuste rivier natuur. De verzachting van harde oevers levert een gradiënt op tussen water en land en daarmee paaiplaatsen en dekking voor flora en fauna.

Naast de Natura-2000 en NNN doelen zijn ook de KRW-maatregelen die tot 2027 worden uitgevoerd een belangrijke eerste stap in het behalen van de PAGW-doelstellingen. Naast geplande KRW-maatregelen zijn er bij provincies, waterschappen en gemeenten aanvullende ambities voor ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers en riet langs de randmeren, Flevopolders, Ketelmeer en Zwarte Meer.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Meekoppelen met vergoederde plannen Staatsbosbeheer voor natuurontwikkeling Ketelpolder: etalageproject PAGW.
- Meekoppelkansen in transformatiegebieden, bijvoorbeeld vanuit de HWBP opgave, energietransitie en landbouwtransitie. Dit wordt bijvoorbeeld al gedaan bij de KRW-maatregelen bij de Ketelbrug i.c.m. Windplan Blauw.
- Ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers langs de meren biedt kansen voor behalen PAGW-doelstellingen in samenhang met vernatten binnendijks gebied zoals het Kampereiland (ca. 3750 ha) en de Flevobossen (ca. 1750 ha).
- Kansen voor ontwikkelen natuurvriendelijke oevers door meekoppelen met buitendijkse landbouwtransitie.
- Afstemming met scheepvaart en recreatievaart: oeverafslag (met impact natuurdoelen) door golven.

FIG. B.4.3 Biezenvelden in het Zwarte Meer (foto: Gouwenaar)

4 Waterveiligheidsopgave

Brondocumenten

- Waterbeheerplannen
- Veilige Vecht: oplossingsrichtingen systeemmaatregelen

Het Deltaprogramma hanteert sinds 2017 nieuwe waterveiligheidsnormen waaraan alle primaire waterkeringen moeten voldoen in 2050. Het HWBP werkt de komende jaren aan verschillende dijkversterkingsopgaven, waaronder het dijktraject Zwolle-Olst (planuitwerkingsfase: IJsselwerken) en Dalfsen-Zwolle (verkenningfase: Veilige Vecht). De dreiging komt hier zowel vanuit het hoofdwatersysteem (o.a. windopzet IJsselmeer en pieken rivierafvoer) als het regionale systeem (weteringen). Inzet van stormvloedkering Ramspol en overstroombare keringen (bijv. westzijde Kampereiland) reduceren de dijkversterkingsopgave. Andere oplossingsrichtingen zijn o.a. bovenstrooms water vasthouden (bijv. langs de bovenloop Vecht), waterafvoer vertragen (bijv. door bosontwikkeling en toevoegen meanders) en rivierverruiming (bijv. door dijkteruglegging of nevengeulen).

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Dijkversterkingsprojecten combineren met natuuropgave (bijv. dijkverlegging Paddenpol (IJsselwerken) en de KRW-verkenning vooroevers IJsselmeerdijk), verzachten overgang binnen- en buitendijks en vergroten sponswerking (bijv. kans meekoppelen Veilige Vecht, nu ook aangemerkt als IRM pilot).
- Kansen voor natuurontwikkeling bij ontwikkelen overstromingsgebieden en/of rivierverruiming.
- Niet-integrale aanpak dijkversterking kan grens binnen- en buitendijks harder maken.
- Nieuwe bebouwing in overstromingsrisicogebied wordt vaak niet overstromingsbestendig ontwikkeld (bijv. op Kampereiland).
- Ooibosontwikkeling kan afvoercapaciteit beïnvloeden.

FIG. B.4.4 Dijk langs het Zwarte Water (foto: Michaël van Buuren)

5 Koppelen regionaal- en hoofdwatersysteem

Brondocumenten

— Waterbeheerplannen

Om wateroverlast te voorkomen wordt water van oudsher zo snel mogelijk afgevoerd, waarna het in drogere periodes weer wordt aangevoerd. Door klimaatverandering komen deze periodes steeds vaker voor en wisselen ze elkaar sneller af. Om droogte tegen te gaan is wateraanvoer uit andere gebieden niet altijd gewenst, vanwege gebiedsspecifieke waterkwaliteitseisen voor natuur. Het bovenstrooms vasthouden van water kan bovendien droogte tegengaan en kan wateroverlast benedenstrooms voorkomen. Er liggen bijvoorbeeld kansen bij de Sallandse Weteringen om Zwolle te ontlasten tijdens hoogwaterpieken. In Flevoland, waar verdroging een uitdaging is, ziet de provincie kansen om water vanuit het hoofdwatersysteem in te laten in binnendijkse gebieden (bijv. in de bossen langs de randmeren). De provincies en waterschappen zien de sponswerking van het landschap en de verbinding tussen regionaal- en hoofdwatersysteem als kansrijk om de bodemdalings-, stikstof-, en verdrogingsopgave aan te pakken. De vernatting van het (veelal) agrarisch gebied vraagt om een meer extensieve vorm van landbouw en daarmee afstemming met agrariërs.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Bij het vernatting van binnendijks gebied ontstaan kansen natuurlijke ontwikkeling overstromingsvlakten, veenherstel en aanpak stikstof- en bodemdalingsopgave (bijv. meekoppelen met Veilige Vecht en waterbergingsopgave Waterschappen).
- Inzetten op meer water vasthouden binnendijks betekent een andere landbouwvorm, afstemmen met verdienmodel agrariërs.
- Bij inlaten water ten behoeve van landbouw is afstemming nodig vanwege matige / ontoereikende kwaliteit voor natuur.

FIG. B.4.5 Roggebotveld in Flevoland met verdrogingsopgave (foto: Staatsbosbeheer)

6 Landbouwtransitie

Brondocumenten

- Realisatieplan Visie LNV
- Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden

Met de visie 'Nederland koploper in kringlooplandbouw in 2030' wil de LNV de steeds verder uit balans rakende wijze van voedselproductie aanpakken. Traditionele landbouw brengt uitdagingen met zich mee, zoals de stikstof-, veenweide bodemdalings- en wateropgave, die ook neerslaan in deze regio. Er wordt daarom toegewerkt naar een extensievere en meer natuurinclusievere vorm van landbouw met een sterk verdienvermogen voor agrariërs en beperkte impact op natuur en milieu. Staatsbosbeheer werkt bijvoorbeeld langs de IJssel al veel samen met lokale agrariërs die bijdragen aan natuurbeheer. Zij (en de PAGW) zien natuurinclusieve landbouw als kans voor natuur waarbij de agrariër een cruciale rol speelt, bijvoorbeeld: op beheergronden kan kievitsbloemhooiland worden ontwikkeld wat zowel waarde heeft voor de natuur als de boeren.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- In bodemdalingsgebieden die in de tijd minder geschikt worden voor landbouw zijn transitie urgent en liggen kansen voor vasthouden van water i.c.m. natuurontwikkeling.
- Urgentie aanpak stikstofopgave: eerder inzetten landbouwtransitie en verminderen impact op stikstofgevoelige natuur. Aanhaken bij de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof.
- Bedrijfsvoering die binnen- en buitendijkse gronden heeft is kansrijk: graslanden in uiterwaarden kunnen natuurgraslanden worden en hooi leveren voor binnendijks vee.
- Veel buitendijkse landbouwgrond is in natuurbeheerplannen aangewezen als 'om te vormen' en biedt kansen voor de PAGW.
- Randvoorwaarde: bieden economisch perspectief voor agrariërs

FIG. B.4.6 Landbouw op Kampereiland (foto: Paridon x de Groot)

7 Woningbouwopgave regio Zwolle

Brondocumenten

- NOVI Regio Zwolle - Laat Nederland klimaatbestendig groeien
- Klimaatbestendige groeiregio Zwolle
- Omgevingsvisie Zwolle

Nederland kent een grote woningbouwopgave waarbij er tot 2035 meer dan 1,1 miljoen extra woningen moeten worden gebouwd. Deze opgave landt vooral in de grootstedelijke regio's, waarvan regio Zwolle er een is. Tot 2040 zullen hier 40.000 tot 85.000 nieuwe woningen gebouwd worden, wat ook extra druk zal geven op het landschap, de recreatie en het watersysteem. Vanwege de ligging van de stad in een deltagebied en de uitdagingen die klimaatverandering met zich meebrengt is klimaatadaptief ontwikkelen en afstemming met het watersysteem essentieel. Binnen de regio zijn er al enkele goede voorbeelden van integrale en klimaatrobuuste oplossingen, zoals in Reeve waar (als onderdeel van 'Ruimte voor de Rivier') een klimaatdijk langs het Reevediep is aangelegd die bescherming biedt tegen hoge waterstanden en tegelijkertijd ruimte creëert voor de ontwikkeling van 600 woningen, recreatie en nieuwe natuur. Maar er zijn ook minder klimaatrobuuste plannen in bijv. Polder Mastenbroek, wat de wateroverlast elders in de polder (Tuinbouwgebied Koekoek) kan verergeren.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Aanhaken bij NOVI Regio Zwolle: een klimaatbestendige delta waarin verstedelijking, water en platteland worden verbonden.
- Kansen voor integrale oplossingen waar nieuwe natuur onderdeel van kan zijn (zie WNF studie 'Wonen in de natuur').
- Woningbouwontwikkeling zet extra druk op het watersysteem en recreatie in natuur- en stiltegebieden. Klimaatrobuustheid van nieuwe ontwikkelingen is cruciaal.

FIG. B.4.7 Omgevingsvisie (beeld: Gemeente Zwolle)

8 Havenontwikkeling Kampen / Zwolle / Meppel

Brondocumenten

- Bestuursvereenk. verruiming sluiscomplex Kornwerderzand
- Projectplan Regio Deal Regio Zwolle
- Verkenning Havenuitbreiding Kampen

De havens van Kampen, Zwolle en Meppel hebben de ambitie om door te ontwikkelen tot een duurzame en circulaire (zee) haven die bijdraagt aan de brede welvaart van de regio. De impact voor de regio (extra werkgelegenheid, toename mobiliteit) zal afhangen van het type goederenstromen en bedrijven en de daaraan gerelateerde vervoerswijzen. Momenteel worden maatregelen verkend; zoals het verbreden van sluis Kornwerderzand (afsluitdijk) zodat deze toegankelijk wordt voor grotere vrachtschepen (coasters), het verbreden en verdiepen van een deel van de vaarweg en het uitbreiden van bedrijventerreinen. Dergelijke maatregelen kunnen natuurdoelstellingen bedreigen, bijvoorbeeld door het afslaan van natuurvriendelijke oevers door golflslag van schepen, een afname van het areaal foerageergebied en een verstoring van water- en moerasvogels door geluid, beweging en licht.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Vereiste compensatie voor direct ruimtebeslag van bijvoorbeeld de haven van Kampen (met negatieve impact op natuur) biedt kansen voor natuurontwikkeling.
- Directe impact havenontwikkeling en bijbehorende infrastructuur en vervoersbewegingen op watersysteem en ecologie.
- Als de IJssel bevaarbaar blijft voor klasse Va en Kampen bereikbaar wordt voor zeeschepen, zal baggeren effect hebben op sedimentbeheer door constante verstoring en onrust in het systeem en een negatief effect hebben op natuurontwikkeling.

FIG. B.4.8 Haven Kampen (foto: Gemeente Kampen)

9 Depotfunctie IJsselmeer

Brondocumenten

- Ontwerp Nationaal Water Programma 2022-2027 (Ministerie IenW, LNV en BZK, maart 2021)

Het IJsselmeer is een kunstmatig eiland (een diepe put met een hoge dijk eromheen) in het Ketelmeer en aangelegd - en momenteel in gebruik - als slibdepot voor verontreinigd bagger. Alhoewel de put zelf een sterk verontreinigd gebied is, heeft er zich inmiddels een waardevol stuk natuur ontwikkeld met o.a. bevers, visarenden en vossen. Het eiland wordt daarnaast gebruikt voor recreatie.

Vooralsnog wil Rijkswaterstaat de depotfunctie behouden. Wel worden alvast mogelijkheden verkend voor doorontwikkeling met een bijdrage aan innovatie, duurzaamheid en recreatie. Er is al een pilot gestart waarin het IJsselmeer (water, dijk en land) wordt onderzocht op mogelijkheden om de inname van baggerspecie te combineren met het opwekken van zonne-energie.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Wanneer het depot in de toekomst vol zit, liggen er kansen om deze af te dekken en natuur te realiseren.
- Mogelijke verspreiding verontreiniging met effect op waterkwaliteit.

FIG. B.4.9 IJsselmeer in het Ketelmeer (foto: Albert Kok)

10 Recreatiedruk uiterwaarden

Brondocumenten

- Beeld op de Rivieren
- Omgevingsvisie Zwolle

Nederland staat voor een grote verstedelijkingsopgave waarbij de rivier een aantrekkelijk uitloopgebied biedt. Door de toenemende verdichting wordt de druk op het landschap en de uiterwaarden steeds groter en ook COVID-19 onderstreept het belang van voldoende recreatief uitloopgebied. Vooral met het oog op klimaatverandering en hittestress kunnen de uiterwaarden een koele plek bieden tijdens hete dagen.

Het meer in samenhang ontwikkelen (en eventueel zoneren) van de recreatie met natuur in de uiterwaarden van de IJssel, Zwarte Water en de Vecht is essentieel voor deze regio. Langs de Vecht wordt nu bijvoorbeeld volop ingezet op realisatie van recreatieprojecten als pontjes, recreatiesluizen en struinpaden en wordt er tegelijkertijd gestreefd naar de Vecht als halfnatuurlijke laaglandrivier in 2050.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- De kwaliteit van het natuurlandschap kan bijdragen aan het recreatieve potentieel van het gebied.
- Afstemming/zonering nodig tussen recreatie- en natuurlandschap en stiltegebied met name in de uiterwaarden.

FIG. B.4.10 Recreatie langs en op het Ketelmeer (foto: Rijkswaterstaat)

11 Bosontwikkeling (o.a. Bossenstrategie) i.r.t. rivierwaterafvoer

Brondocumenten

- Beeld op de Rivieren
- Bossenstrategie 2030

Vanuit het Rijk en provincies is in de Bossenstrategie (2030) de ambitie uitgesproken tot het toevoegen van 37.000 ha bos in Nederland, waarvan tot 2030 1,1 miljoen bomen in Overijssel landen en 1.200 ha bos in Flevoland.

De PAGW en Natura 2000/NNN benoemt de oobosontwikkelingsopgave als belangrijke ambitie. Het terugbrengen van oobos, is een belangrijke schakel in het herstel van het natuurlijke ecosysteem van het rivierenlandschap. Oobos veroorzaakt echter ook opstuwung van het rivierwater en daarmee verhoging van de waterstanden. De grote waterveiligheidsopgave in deze regio vraagt om een goede afstemming tussen de oobosontwikkeling en de rivierwaterafvoer. Ook in het Beeld op de Rivieren is dit vraagstuk als belangrijk aandachtspunt benoemd.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Juist ontwerp en locatiekeuze oobos als vooroever kan golfopslag verminderen en daardoor bijdragen aan waterveiligheid
- Locatie en ontwerp van oobos is cruciaal om opstuwung te voorkomen.

FIG. B.4.11 Oobos in de Duursche waarden (foto: Staatsbosbeheer)

12 Mogelijk versnelde zeespiegelstijging

Brondocumenten

- Rapp. werksessie IJsselmeergebied kennisprogramma zeespiegelstijging
- Quick Scan Regio Zwolle - Toekomstscenario's voor het watersysteem van de groeiregio

De zeespiegel stijgt mogelijk sneller dan nu is meegenomen in de in Nederland gehanteerde Deltascenario's. Zeespiegelstijging heeft impact op de kweldruk waardoor een deel van Nederland langs de kustlijn sterker verzilt. Dit heeft bij het huidige landgebruik en waterbeheerregime invloed op de zoetwaterbehoefte. Ook wordt het bij een sterke mate van zeespiegelstijging lastiger water af te voeren. Een van de oplossingsrichtingen voor het vergroten van de zoetwatervoorraad en ontlasten van de afvoerpompen is het op termijn vergroten van de buffercapaciteit (opzetten van het waterpeil) van het IJsselmeer.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Hoger waterpeil IJsselmeer biedt mogelijkheden voor het vernatten van polders en kansen voor natte natuur (bijv. moerasgebieden) en overstromingsgebieden.
- Hou bij (natuur)ontwikkelingen in de IJssel-Vechtdelta rekening met eventuele opzet IJsselmeerpeil (voorkom regret investeringen waar mogelijk).

FIG. B.4.12 Toekomstvisie WUR voor Nederland in het jaar 2120 (kaart: WUR)

13 Energietransitie

Brondocumenten

- RES'en

De Regionale Energie Strategieën (RES) geven per regio invulling aan de nationale opgave voor energietransitie waarin vooral wordt ingezet op verduurzaming van energieopwekking door middel van wind- en zonne-energie.

Binnen deze regio bevinden zich verschillende zoekgebieden voor wind en zon, waarbij er een concentratie zichtbaar is rondom de havens / bedrijventerreinen en langs de meren / dijken. Vanuit de gesprekken kwamen enkele koppelkansen voor natuur en energietransitie naar voren, zoals de ontwikkeling van achteroevers (waterrijk moerasgebied) in de Noordoostpolder in combinatie met zonnepanelen, en de ontwikkeling van natuurvriendelijke oevers bij de Ketelbrug (KRW) die in samenhang met Windplan Blauw wordt opgepakt.

Kansen (●) en aandachtspunten (●) i.r.t. de PAGW ambitie

- Integrale aanpak biedt kansen voor het koppelen van ontwikkelingen, zoals waterrijke achteroevers achter de dijken i.c.m. zonnepanelen of waternatuur / ondieptes tussen windmolens in.
- Weinig afstemming tussen RES-regio's waardoor ecologische impact op systemen niet altijd in zicht is.

FIG. B.4.13 Windplan Blauw (beeld: Provincie Flevoland)

Relevante stakeholders en programma's (zoals benoemd tijdens werksessies)

Kansen

- 1 Natte verbinding rivieren - IJsselmeer en Weerribben Wieden - Randmeren.
Relevante stakeholders / programma's: Beeld op de Rivieren (IRM), KRW, Waterschappen.
- 2 Ontwikkelopgave Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland.
Relevante stakeholders en programma's: Natuurbeheerplannen, KRW.
- 9 Depotfunctie IJsseloog.
Relevante stakeholders / programma's: Rijkswaterstaat.
- 13 Energietransitie.
Relevante stakeholders/programma's: Regionale Energie Strategieën (RES), Waterschappen.

Afstemming nodig

- 3 Natuurvriendelijke oevers en rietontwikkeling (o.a. KRW). Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: Natuurbeheerplannen, Staatsbosbeheer, HWBP, Rijkswaterstaat.
- 4 Waterveiligheidsopgave. Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: HWBP, Waterschappen, IRM pilot Veilige Vecht, Natura 2000 en NNN.
- 5 Koppelen regionaal- en hoofdwatersysteem. Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: Waterschappen, HWBP (bijv. Veilige Vecht), agrariërs, Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof.
- 6 Landbouwtransitie. Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: agrariërs, Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, Natuurbeheerplannen, Staatsbosbeheer.
- 7 Woningbouwopgave regio Zwolle. Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: NOVI regio Zwolle, Omgevingsvisies.
- 10 Recreatiedruk uiterwaarden. Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: Natuurbeheerplannen, Omgevingsvisies, Beeld op de Rivieren (IRM).
- 11 Bosontwikkeling (o.a. Bossenstrategie 2030) i.r.t. rivierwaterafvoer. Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: Bossenstrategie 2030, HWBP, Beeld op de Rivieren (IRM).

- 12 Mogelijk versnelde zeespiegelstijging. Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: Kennisprogramma Versnelde Zeespiegelstijging, Deltaprogramma.

Aandachtspunten

- 8 Havenontwikkeling Kampen, Zwolle, Meppel. Relevante stakeholders en programma's zoals benoemd tijdens werksessies: Regio Deal Regio Zwolle Provincie Fryslân, Rijkswaterstaat, Port of Zwolle.